

CUPRINS

Bibliografie generală	5
Abrevieri	9

CAPITOLUL I. DREPTUL PROCESUAL CIVIL - RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI	25
1. Dreptul procesual civil - noțiune, caractere și delimitare	25
2. Normele Dreptului procesual civil.....	38
2.1. Izvoarele (sursele) Dreptului procesual civil	38
2.2. Clasificarea normelor Dreptului procesual civil.....	52
2.3. Aplicarea normelor de Drept procesual civil.....	62
2.3.1. Aplicarea în timp a normelor de Drept procesual civil.....	63
2.3.2. Aplicarea în spațiu a normelor de Drept procesual civil.....	67
2.3.3. Aplicarea normelor Dreptului procesual civil asupra persoanelor.....	68
3. Procesul civil - mijloc de înlăptuire a justiției	69
3.1. Precizări introductive	69
3.2. Definiția, fazele și etapele procesului civil.....	70
GRILE.....	74

CAPITOLUL II. PRINCIPII FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI CIVIL	76
1. Repere introductive	76
2. Principiul accesului liber la justiție.....	77
3. Principiul dreptului la un proces echitabil, în termen optim și previzibil.....	82
4. Principiul legalității.....	93
5. Principiul egalității în fața justiției.....	95
6. Principiul disponibilității	96
7. Obligațiile părților în desfășurarea procesului	101
8. Obligațiile terților în desfășurarea procesului.....	103
9. Buna-credință în exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor procesuale	104
10. Principiul dreptului la apărare.....	106
11. Principiul contradictorialității	109
12. Principiul oralității	111
13. Principiul nemijlocirii	113
14. Principiul publicității	115

15. Principiul desfășurării procesului în limba română	117
16. Principiul continuității completului de judecată	118
17. Principiul rolului judecătorului în aflarea adevărului	119
18. Încercarea de împăcare a părților	123
19. Respectul cuvenit justiției	127
20. Respectarea principiilor fundamentale	128
GRILE	129
CAPITOLUL III. ACȚIUNEA CIVILĂ	132
1. Noțiuni introductive	132
2. Elementele acțiunii civile	133
2.1. Părțile	134
2.2. Obiectul acțiunii civile	136
2.3. Cauza acțiunii civile	137
3. Condițiile de exercitare a acțiunii civile	139
3.1. Interesul	140
3.2. Formularea unei pretenții	143
3.3. Calitatea procesuală	145
3.4. Capacitatea procesuală	151
4. Clasificarea acțiunilor civile (cererilor în justiție)	159
4.1. Clasificarea cererilor în funcție de calea procedurală aleasă de parte	160
4.2. Clasificarea cererilor după natura dreptului care se valorifică	162
4.3. Clasificarea cererilor în funcție de scopul material urmărit de către reclamant	164
GRILE	169
CAPITOLUL IV. PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL	172
1. Instanța judecătorească	172
1.1. Semnificația noțiunii de instanță	172
1.2. Rolul instanței în procesul civil	173
1.3. Alcătuirea instanței	174
1.4. Incompatibilitatea	178
2. Părțile în procesul civil	183
2.1. Noțiunea și poziția procesuală a părților	183
2.2. Coparticiparea procesuală	184
2.3. Drepturile și obligațiile procesuale ale părților	187
2.4. Participarea terților în procesul civil (intervenția în procesul civil)	190
2.4.1. Intervenția voluntară	191
2.4.2. Intervenția forțată	193

2.5. Reprezentarea părților în procesul civil	198
2.6. Asistența judiciară.....	203
3. Participarea Ministerului Public în procesul civil.....	204
GRILE.....	207
CAPITOLUL V. COMPETENȚA	210
1. Noțiune și determinare (forme). Caracterul normelor privind competența	210
1.1. Noțiunea și determinarea competenței.....	210
1.2. Caracterul normelor privind competența	213
2. Competența instanțelor judecătorești	214
2.1. Competența materială	214
2.1.1. Competența materială a judecătoriei.....	215
2.1.2. Competența materială a tribunalului.....	217
2.1.3. Competența materială a curții de apel.....	219
2.1.4. Competența materială a Înaltei Curți de Casație și Justiție.....	220
2.1.5. Determinarea competenței după valoarea obiectului cererii introductive de instanță	222
2.2. Competența teritorială.....	225
2.2.1. Principii și excepții	225
2.2.2. Competența teritorială de drept comun.....	226
2.2.3. Competența teritorială alternativă.....	227
2.2.4. Competența teritorială exclusivă.....	230
2.3. Dispoziții speciale privind determinarea competenței.....	232
2.4. Incidente procedurale privitoare la competența instanței	234
2.4.1. Excepția de necompetență.....	234
2.4.2. Conflictele de competență.....	237
2.4.3. Litispendența.....	240
2.4.4. Conexitatea	240
2.4.5. Strămutarea proceselor	241
2.4.6. Delegarea instanței.....	243
2.5. Prorogarea competenței și formele acesteia.....	244
2.5.1. Prorogarea legală	244
2.5.2. Prorogarea judecătorească	245
2.5.3. Prorogarea convențională sau voluntară	245
GRILE.....	247
CAPITOLUL VI. ACTELE DE PROCEDURĂ ȘI TERMENELE PROCEDURALE	249
1. Actele de procedură	249
1.1. Noțiunea și condițiile de efectuare.....	249
1.2. Clasificarea actelor de procedură.....	253

1.3. Nulitatea actelor de procedură	255
1.3.1. Precizări preliminare privind sancționarea neregularității actului procedural	255
1.3.2. Noțiune și clasificare	255
1.3.3. Invocarea nulității. Efectele nulității	260
2. Termenele procedurale.....	262
2.1. Noțiune și clasificare.....	262
2.2. Calculul termenelor procedurale.....	265
2.3. Durata termenelor de procedură.....	267
2.4. Decăderea - sancțiune pentru nerespectarea termenelor procedurale ...	269
2.4.1. Noțiune, condiții, cazuri.....	269
2.4.2. Invocarea și efectele decăderii	271
3. Amenzi judiciare și despăgubiri.....	272
GRILE.....	275
CAPITOLUL VII. JUDECATA ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ	277
1. Etapa scrisă	278
1.1. Reguli generale aplicabile cererilor adresate instanțelor judecătorești	278
1.2. Îndeplinirea unor proceduri prealabile sesizării instanței	281
1.3. Cererea de chemare în judecată	283
1.3.1. Noțiune.....	283
1.3.2. Cuprins.....	283
1.3.3. Înregistrarea cererii și constituirea dosarului.....	286
1.3.4. Verificarea și regularizarea cererii.....	288
1.3.5. Efectele cererii de chemare în judecată	289
1.3.6. Reprezentarea judiciară a părților în caz de coparticipare procesuală	290
1.3.7. Fixarea primului termen de judecată.....	291
1.3.8. Măsuri pentru pregătirea judecății	293
1.3.9. Modificarea cererii de chemare în judecată	294
1.4. Întâmpinarea	294
1.4.1. Noțiune.....	294
1.4.2. Cuprinsul întâmpinării. Sancțiunea lipsei mențiunilor prevăzute de lege.....	295
1.4.3. Obligatoritatea depunerii întâmpinării. Excepții.....	296
1.4.4. Termenul în care trebuie depusă întâmpinarea	297
1.4.5. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării.....	297
1.4.6. Comunicarea întâmpinării.....	298
1.5. Cererea reconvențională.....	298
1.5.1. Noțiune, condiții, cuprins și termen de depunere	298
1.5.2. Judecarea cererii reconvenționale	300

1.6. Citarea și comunicarea actelor de procedură	301
1.6.1. Terminologie.....	301
1.6.2. Reguli generale referitoare la citare.....	301
1.6.3. Citația și dovada de înmânare a citației	305
1.6.4. Organele competente să realizeze comunicarea și modalitățile de comunicare	307
1.6.5. Termenul pentru înmânarea citației	310
1.6.6. Invocarea și înlăturarea neregularităților referitoare la citare.....	311
1.6.7. Locul citării. Schimbarea locului citării. Citarea prin publicitate.....	312
1.6.8. Înmânarea citației și a altor acte de procedură. Zilele de comunicare.....	316
1.6.9. Procedura de comunicare.....	317
1.6.10. Data îndeplinirii procedurii de comunicare	319
1.6.11. Comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare în și din străinătate	320
2. Etapa cercetării și a dezbaterilor cauzei.....	321
2.1. Ședința de judecată	321
2.1.1. Activitatea premergătoare ședinței de judecată	321
2.1.2. Activitatea în timpul ședinței de judecată.....	323
2.1.3. Activitatea ulterioară ședinței de judecată. Încheierea de ședință	333
2.2. Cercetarea procesului.....	339
2.2.1. Dispoziții comune	339
2.3. Excepțiile procesuale	342
2.3.1. Noțiune și natură juridică.....	342
2.3.2. Clasificarea excepțiilor procesuale	343
2.3.3. Invocarea excepțiilor procesuale.....	345
2.3.4. Soluționarea excepțiilor procesuale	345
2.4. Probele	346
2.4.1. Noțiunea, importanța și reglementarea probelor.....	346
2.4.2. Subiectul, obiectul și sarcina probei	348
2.4.3. Reguli comune privind admisibilitatea, administrarea și aprecierea probelor.....	355
2.4.4. Convenții asupra probelor.....	361
2.4.5. Dovada cu înscrisuri	362
2.4.5.1. Noțiune și clasificare	362
2.4.5.2. Înscrisul autentic	364
2.4.5.3. Înscrisul sub semnătură privată.....	366
2.4.5.4. Înscrisurile pe suport informatic	370
2.4.5.5. Înscrisurile în formă electronică	372
2.4.5.6. Registrele și hârtiile domestice	374

2.4.5.7. Registrele profesioniștilor	375
2.4.5.8. Mențiunile făcute de creditor	375
2.4.5.9. Regimul duplicatelor	376
2.4.5.10. Regimul copiilor	377
2.4.5.11. Înscrierile recognitive sau reînnoitoare	379
2.4.5.12. Regimul altor înscrieri	380
2.4.5.13. Administrarea probei prin înscrieri	380
2.4.5.14. Verificarea înscrierilor	385
2.4.5.15. Procedura înscrierii în fals	388
2.4.6. Proba cu martori	391
2.4.6.1. Noțiune, reglementare, caracteristici	391
2.4.6.2. Admisibilitatea probei cu martori	393
2.4.6.3. Persoanele care pot fi audiate ca martori	395
2.4.6.4. Încuviințarea probei cu martori	397
2.4.6.5. Prezentarea și ascultarea martorilor	397
2.4.6.6. Aprecierea probei cu martori	401
2.4.7. Prezumțiile	402
2.4.7.1. Noțiune și clasificare	402
2.4.8. Expertiza	405
2.4.8.1. Noțiune, admisibilitate, încuviințare	405
2.4.8.2. Numirea expertului	407
2.4.8.3. Administrarea expertizei	409
2.4.8.4. Raportul de expertiză	410
2.4.8.5. Forța probantă a raportului de expertiză	411
2.4.9. Mijloacele materiale de probă	412
2.4.10. Cercetarea la fața locului	415
2.4.11. Mărturisirea sau recunoașterea	417
2.4.11.1. Noțiune, natură juridică și feluri	417
2.4.11.2. Interogatoriul	419
2.4.12. Asigurarea probelor	423
2.4.13. Administrarea probelor de către avocați sau consilieri juridici	425
2.5. Unele incidente procedurale	434
2.5.1. Actele procesuale de dispoziție ale părților	434
2.5.1.1. Renunțarea	435
2.5.1.2. Achiesarea	438
2.5.1.3. Tranzacția	440
2.5.2. Suspendarea procesului	442
2.5.2.1. Suspendarea voluntară	442
2.5.2.2. Suspendarea de drept	443
2.5.2.3. Suspendarea facultativă	445
2.5.3. Perimarea cererii	449
2.5.3.1. Noțiune și natură juridică	449

2.5.3.2. Condițiile în care intervine perimarea.....	449
2.5.3.3. Procedura perimării.....	452
2.5.3.4. Efectele perimării.....	453
2.6. Dezbateră în fond a procesului.....	454
3. Etapa deliberării și pronunțării hotărârii.....	455
3.1. Deliberarea și pronunțarea.....	455
3.2. Hotărârea judecătorească.....	461
3.2.1. Noțiune și clasificare.....	461
3.2.2. Redactarea, cuprinsul și comunicarea hotărârii.....	464
3.2.2.1. Redactarea hotărârii.....	464
3.2.2.2. Cuprinsul hotărârii.....	465
3.2.2.3. Comunicarea hotărârii.....	468
3.2.3. Cheltuielile de judecată.....	468
3.2.4. Efectele hotărârii judecătorești.....	471
3.2.5. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii.....	474
3.2.5.1. Îndreptarea hotărârii.....	474
3.2.5.2. Lămurirea hotărârii.....	475
3.2.5.3. Completarea hotărârii.....	475
3.2.6. Executarea provizorie.....	476
GRILE.....	479
CAPITOLUL VIII. JUDECATA ÎN CĂILE DE ATAC.....	482
1. Noțiuni generale privind căile de atac. Clasificarea căilor de atac.	
Reguli comune privind instituirea și exercitarea căilor de atac.....	482
1.1. Noțiuni generale privind căile de atac.....	482
1.2. Reguli comune privind căile de atac.....	483
1.3. Clasificarea căilor de atac.....	487
2. Apelul.....	488
2.1. Noțiune și reglementare.....	488
2.2. Obiectul apelului.....	489
2.3. Subiectele apelului.....	490
2.4. Felurile sau formele apelului.....	492
2.4.1. Apelul incident.....	493
2.4.2. Apelul provocat.....	493
2.5. Sesizarea instanței competente.....	494
2.5.1. Cererea de apel.....	494
2.5.1.1. Cuprinsul cererii de apel.....	494
2.5.1.2. Timbrarea cererii de apel.....	496
2.5.1.3. Depunerea cererii de apel și pregătirea dosarului de apel.....	497
2.5.1.4. Efectele cererii de apel.....	500
2.5.2. Termenul de exercitare a apelului.....	503
2.5.2.1. Termenul de apel de drept comun.....	503

2.5.2.2. Termene speciale de apel	504
2.5.2.3. Sancțiunea nerespectării termenului de apel.....	506
2.5.3. Instanța competentă să soluționeze apelul	506
2.6. Judecarea apelului	506
2.7. Soluțiile pe care le poate pronunța instanța de apel.....	507
3. Recursul	508
3.1. Noțiune, reglementare, caracteristici. Felurile recursului.....	508
3.2. Obiectul și scopul recursului. Instanța competentă.....	509
3.3. Subiectele recursului.....	513
3.4. Cauza recursului - motivele de casare. Sancțiunea nemotivării recursului	514
3.5. Cererea de recurs și efectele ei.....	518
3.6. Termenul de recurs. Depunerea recursului și pregătirea dosarului de recurs	521
3.7. Procedura de filtrare a recursurilor	524
3.8. Procedura de judecată a recursului	526
3.9. Soluțiile pe care le poate pronunța instanța de recurs. Efectele casării	526
3.10. Judecata în fond după casare.....	528
4. Contestația în anulare.....	529
4.1. Noțiuni generale.....	529
4.2. Contestația în anulare obișnuită	530
4.3. Contestația în anulare specială.....	532
4.4. Sesizarea instanței competente	533
4.5. Procedura de judecată	535
5. Revizuirea	537
5.1. Noțiuni generale.....	537
5.2. Obiectul și cauza sau motivele revizuirii	538
5.3. Sesizarea instanței competente	541
5.4. Procedura de judecată	545
GRILE.....	547

CAPITOLUL IX. DISPOZIȚII PRIVIND ASIGURAREA UNEI PRACTICI JUDICIARE UNITARE

1. Preliminarii	550
2. Recursul în interesul legii	551
2.1. Reglementare. Natură juridică	551
2.2. Calitatea procesuală de a exercita recursul în interesul legii	552
2.3. Condiții de admisibilitate.....	553
2.4. Judecarea recursului în interesul legii.....	554
2.5. Hotărârea pronunțată asupra recursului în interesul legii și efectele acesteia.....	556

3. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept	558
3.1. Reglementare. Natură juridică	558
3.2. Condițiile sesizării instanței supreme. Procedura de judecată	559
3.3. Efectele pe care le produce decizia dată asupra sesizării	563
4. Asemănări și deosebiri între cele două mijloace procesuale de asigurare a unei practici judiciare unitare	563
4.1. Asemănări:	563
4.2. Deosebiri:	565
GRILE	568
CAPITOLUL X. PROCEDURI SPECIALE	570
1. Repere introductive	570
2. Procedura divorțului (Desfacerea căsătoriei)	570
2.1. Sediul materiei. Precizări terminologice	570
2.2. Formele sau modalitățile de desfacere a căsătoriei	571
2.3. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedura notarială	572
2.4. Divorțul pe cale judiciară	579
2.4.1. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară	579
2.4.2. Divorțul din culpa soților	581
2.4.3. Divorțul din motive de sănătate	584
2.5. Dispoziții comune referitoare la procedura divorțului	585
2.5.1. Legitimarea procesuală	585
2.5.2. Cererea de divorț. Cereri accesorii	587
2.5.3. Întâmpinarea. Cererea reconvențională	590
2.5.4. Soluționarea divorțului	591
3. Procedura punerii sub interdicție judecătorească	595
3.1. Punerea sub interdicție judecătorească. Reglementare, noțiune, condiții de fond și legitimare procesuală	595
3.2. Procedura punerii sub interdicție judecătorească	600
3.3. Efectele punerii sub interdicție judecătorească	605
3.4. Ridicarea interdicției judecătorești	608
4. Procedura de declarare a morții	610
4.1. Noțiuni prealabile. Reglementare	610
4.2. Cazul general de declarare judecătorească a morții	612
4.3. Cazuri speciale de declarare judecătorească a morții	613
4.4. Procedura declarării judecătorești a morții	615
4.5. Rectificarea datei morții	620
4.6. Anularea hotărârii declarative de moarte	621
5. Măsuri asigurătorii și provizorii	625
5.1. Preliminarii	625

5.2. Sechestrul asigurator	626
5.3. Poprirea asiguratorie	631
5.4. Sechestrul judiciar.....	631
5.5. Măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală.....	636
6. Procedura partajului judiciar.....	638
6.1. Precizări terminologice	638
6.2. Cererea de partaj	642
6.3. Instanța competentă să soluționeze cererea de partaj	645
6.4. Procedura de soluționare a partajului.....	645
6.5. Hotărârea asupra partajului	651
7. Procedura ordonanței președințiale.....	653
7.1. Noțiuni și reglementare.....	653
7.2. Condiții de admisibilitate	653
7.3. Procedura de soluționare a cererii de ordonanță președințială.....	656
8. Cererile posesorii	661
8.1. Reglementare, utilitate, caracterizare, clasificare	661
8.2. Temeiul acțiunilor posesorii	663
8.3. Condițiile de exercitare a acțiunilor posesorii	664
8.4. Sesizarea instanței competente. Reguli privind judecata cererilor posesorii	666
8.5. Hotărârea pronunțată în cererile posesorii	667
9. Procedura ofertei de plată și consemnațiuni	669
9.1. Reglementare și noțiune.....	669
9.2. Procedura ofertei de plată	670
10. Procedura ordonanței de plată.....	672
10.1. Preliminarii	672
10.2. Domeniu de aplicare	674
10.3. Procedura prealabilă sesizării instanței competente	677
10.4. Sesizarea instanței.....	679
10.5. Condițiile de admisibilitate a cererii	681
10.6. Particularități privind procedura de judecată	684
10.7. Cererea în anulare	691
10.8. Executarea silită a ordonanței de plată.....	693
11. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă	694
11.1. Reglementare, domeniu de aplicare și caractere.....	694
11.2. Declanșarea procedurii. Instanța competentă	695
11.3. Desfășurarea procedurii	696
11.4. Soluționarea cererii. Căi de atac. Cheltuieli de judecată	697
12. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept	698
12.1. Reglementare, terminologie, domeniu de aplicare și caractere	698
12.2. Instanța competentă. Citarea și comunicarea actelor procedurale	701
12.3. Notificarea locatarului și ocupantului. Evacuarea voluntară	701

12.4. Procedura de evacuare judiciară	704
12.5. Dispoziții speciale	707
13. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii	708
13.1. Preliminarii	708
13.2. Domeniu de aplicare	709
13.3. Instanța competentă. Cuprinsul cererii	711
13.4. Procedura de judecată. Căi de atac	712
13.5. Înscrierea în cartea funciară a dreptului uzucapat.....	714
14. Procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute	715
14.1. Repere introductive.....	715
14.2. Refacerea dosarelor sau înscrisurilor în cauzele în curs de soluționare.....	716
14.3. Refacerea hotărârilor dispărute	716
15. Cauțiunea judiciară	718
15.1. Reglementare, stabilire și depunere	718
15.2. Procedura de stabilire a cauțiunii	719
GRILE.....	721
CAPITOLUL XI. ARBITRAJUL	724
1. Reglementare, noțiune și natură juridică	724
2. Formele arbitrajului	727
3. Domeniul de aplicare	729
4. Convenția arbitrală. Condiții, forme, efecte.....	730
5. Participanții la procesul arbitral	733
5.1. Părțile în litigiul arbitral.....	733
5.2. Tribunalul arbitral	734
6. Procedura arbitrală.....	738
6.1. Sesizarea tribunalului arbitral. Comunicarea actelor de procedură. Locul arbitrajului. Limba arbitrajului	738
6.1.1. Cererea de arbitrare.....	738
6.1.2. Întâmpinarea	738
6.1.3. Cererea reconvențională.....	739
6.1.4. Comunicarea actelor de procedură.....	739
6.1.5. Locul arbitrajului	739
6.1.6. Limba în care se desfășoară procedura arbitrală.....	740
6.2. Judecata arbitrală	740
6.2.1. Fixarea termenului de dezbateri. Termenul de citare.....	740
6.2.2. Regulile procedurale aplicabile arbitrajului.....	740
6.2.3. Probele în procedura arbitrală.....	742
6.2.4. Invocarea excepțiilor.....	743
6.2.5. Încheierea de ședință.....	744

6.2.6. Termenul arbitrajului	745
6.2.7. Soluționarea litigiului arbitral. Deliberarea și pronunțarea hotărârii	745
7. Hotărârea arbitrală	746
7.1. Forma, cuprinsul și comunicarea hotărârii arbitrale. Efectele hotărârii arbitrale.....	746
7.2. Lămurirea, completarea și îndreptarea hotărârii arbitrale. Păstrarea dosarului.....	747
7.3. Executarea hotărârii arbitrale.....	748
7.4. Cheltuielile arbitrale	750
7.5. Desființarea hotărârii arbitrale	752
GRILE.....	755

Prof. univ. dr. Maria FODOR

DREPT PROCESUAL CIVIL

**TEORIA GENERALĂ. JUDECATA ÎN PRIMĂ
INSTANȚĂ. CĂILE DE ATAC.
MIJLOACE PROCESUALE
DE ASIGURARE A UNEI PRACTICI JUDICIARE
UNITARE. PROCEDURI SPECIALE. ARBITRAJ**

Reglementare, doctrină, grile

Universul Juridic

București

-2014-

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

I. Lucrări publicate pe baza vechiului Cod de procedură civilă

1. V.G. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, ediția a II-a, Tipografiile Române Unite, S.A., București, 1935.
2. E. Herovanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă, organizare judecătorească și competență*, vol. I, Institutul de Arte Grafice „Viața Românească”, Iași, 1926; *Principiile procedurii judiciare*, Institutul de Arte Grafice „Lupta” N. Stroilă, București, 1932.
3. G. Tocilescu, *Curs de procedură civilă*, vol. I – 1887, vol. II – 1889, Tipografia Națională, Iași.
4. P. Vasilescu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I–1939, vol. II–1940, Institutul de Arte Grafice „Alexandru A. Terek”, Iași, vol. III–1943, vol. IV–1943, Institutul de Arte Grafice „Eminescu”, București.
5. A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1957.
6. I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966.
7. V. Negru, D. Radu, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972.
8. I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Tratat de drept procesual civil*, vol. I, Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973; *Drept procesual civil. Căile de atac. Procedurile speciale*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981.
9. Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă – comentat și adnotat*, Ed. Științifică, vol. I – 1960, vol. II - 1962, București; *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, Ed. Științifică, București, 1964.
10. V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I - 1996, vol. II - 1997, Ed. Național, București.
11. V.M. Ciobanu, G. Boroî, T.C. Briciu, *Drept procesual civil. Curs selectiv*, ediția a V-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011.
12. S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001.
13. I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, ediția a IV-a, vol. I și II, Ed. Servo-Sat, Arad, 2004.
14. G. Boroî, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, ediția a II-a, Ed. All, București, 1996.

15. G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *Codul de procedură civilă adnotat*, ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2007.
16. M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2005 și 2008.
17. I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, București, 2001.
18. M. Fodor, *Drept procesual civil*, vol. I - 2006, vol. II - 2007, Ed. Universul Juridic, București; *Drept procesual civil Procedura necontencioasă. Arbitrajul. Executarea silită. Proceduri speciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2010.
19. M. Tăbârcă, Gh. Buta, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Universul Juridic, București, 2007.
20. G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Hamangiu, București, 2008.
21. E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2007.
22. L. Dănilă, *Drept procesual civil Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2008.

II. Lucrări publicate pe baza noului Cod de procedură civilă

1. V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coordonatori), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013 (vol. II în curs de apariție).
2. I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013.
3. M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013.
4. G. Boroi (coordonator), *Noul Cod de procedură civilă Comentariu pe articole*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013.
5. Leș, *Noul Cod de procedură civilă Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2013.
6. E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013.
7. G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Hamangiu, București, 2013.
8. L. Cătuna, *Drept procesual civil. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2013.
9. Gh. Piperea, C. Antonache, P. Piperea, Al. Dimitriu, M. Piperea, Al. Rățoi, A. Atanasiu, *Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2012.

10. L.-A. Viorel, G. Viorel, *Noul Cod de procedură civilă*, vol. I, art. 1-248 *Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2012.

III. Lucrări publicate pe baza noului Cod civil

1. Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2012.

2. M. Uliescu (coordonator), *Noul Cod civil. Studii și comentarii, vol. I, Cartea I și Cartea a II-a (art. 1-534)*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

3. *Nouveau Code civil roumain. Traduction commentée* par D. Borcan et M. Ciuruc, coordination et révision M.-E. Laporte-Legeais et M. Moreau, Juriscope, Paris, 2013, Editions Dalloz.

4. V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ediția I și ediția a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009 și 2013.

IV. Doctrină și acte normative străine

1. S. Guinchard, F. Ferrand, C. Chainais, *Procédure civile. Droit interne et droit communautaire*, 29e édition, Ed. Dalloz, Paris, 2008.

2. H. Croze, C. Morel, O. Fradin, *Procédure civile, Manuel pédagogique et pratique*, Editions Litec, Paris, 2001.

3. A. de la Oliva Santos, I. Diez-Picazo Giménez, J. Vegas Torres, *Curso de derecho procesal civil I. Parte general*, Ed. Universitaria Ramón Areces, Madrid, Spania, 2012.

4. *Code de procédure civile*, 104e édition, Ed. Dalloz, Paris, 2013.

5. *Code civil*, 103e édition, Ed. Dalloz, Paris, 2004.

CAPITOLUL I

DREPTUL PROCESUAL CIVIL - RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI

1. Dreptul procesual civil - noțiune, caractere și delimitare

De-a lungul timpului, Dreptul procesual civil - ca ramură a sistemului dreptului¹ - a primit diverse definiții, dar care în esență au același conținut².

În accepțiunea noastră, Dreptul procesual civil reprezintă acea ramură a sistemului dreptului care reglementează organizarea judiciară, competența organelor de jurisdicție, activitatea de judecată și aceea de executare silită, precum și raporturile care se nasc între participanții la aceste activități, desfășurate în scopul soluționării proceselor și cererilor privind drepturile civile ori interesele legitime care se pot realiza numai pe calea justiției³.

¹ Prin „sistemul dreptului românesc” înțelegem totalitatea normelor juridice adoptate de statul român, norme rânduite în cadrul ramurilor de drept care, la rândul lor, sunt alcătuite din instituții juridice (**Gh. Beleiu**, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1992, p. 39, nota 1). A se vedea și **I. Rădulescu**, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 7, 34-35 și autorii acolo citați.

² A se vedea: **E. Herovanu**, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, Institutul de Arte Grafice „Viața Românească”, Iași, 1926, p. 4; **P. Vasilescu**, *Curs de procedură civilă*, Facultatea de Drept, București, 1941, p. 11; **I. Stoenescu, S. Zilberstein**, *Tratat de drept procesual civil*, vol. I, Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973, p. 25; **V. Negru, D. Radu**, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972, p. 7; **I. Stoenescu, Gr. Porumb**, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 9; **V.M. Ciobanu**, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă. Teoria generală*, vol. I, Ed. Național, București, 1996, p. 158; **I. Leș**, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, București, 2001, p. 13; **M. Tăbărcă**, *Drept procesual civil*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2005, p. 9; **L. Cătuna**, *Drept procesual civil*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 2.

³ **M. Fodor**, *Drept procesual civil*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 11. Pentru a evita o posibilă repetare, sintagma „proces civil” va fi înlocuită, deseori, cu expresii sinonime, precum: pricină, cauză, litigiu. Precizăm însă, că există litigii care nu implică și un proces, după cum există și procese fără litigii. De fapt, litigiul rezultă din confruntarea a cel puțin două pretenții antagonice: este vorba deci despre o situație de fapt care poate sau nu să declanșeze un proces și care, oricum, îi este prealabilă. De altfel, intervenția instanței nu se produce numai în caz de litigiu (materie contencioasă), ci în aceeași măsură și în absența acestuia (materie necontencioasă - grațioasă). În acest sens și **H. Croze, C. Morel, O. Fradin**, *Procédure civile, Manuel Pédagogique et pratique*, Ed. Litec, Paris, 2001, p. 107.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „litigiu” înseamnă conflict între persoane, instituții, state etc. care poate forma obiectul unui proces, unui arbitraj etc. și provine din termenul francez „litige”, latin „litigium”.

Din această definiție se desprind următoarele elemente:

În primul rând, Dreptul procesual civil este o ramură a sistemului dreptului, adică un ansamblu de norme juridice.

Normele Dreptului procesual civil sunt cuprinse în „izvoarele dreptului procesual civil”¹. Acestea formează **conținutul Dreptului procesual civil**.

Ansamblul normelor Dreptului procesual civil este grupat în instituțiile Dreptului procesual civil, adică grupe de norme care reglementează subdiviziuni ale obiectului Dreptului procesual civil². Sunt instituții de Drept procesual civil: acțiunea civilă; participanții la procesul civil; competența instanțelor judecătorești; actele de procedură și termenele procedurale; judecata în primă instanță; judecata în apel; căile extraordinare de atac; recursul în interesul legii și procedura pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept; procedura necontencioasă, arbitrajul; executarea silită; procedurile speciale.

Aceste instituții sunt grupate în doctrină în trei părți: partea generală, partea specială și executarea silită. Ele formează obiectul de studiu al Dreptului procesual civil, ca disciplină juridică. Partea generală are ca obiect de studiu principiile (generale) și instituțiile aplicabile tuturor etapelor și fazelor procesului civil, spre deosebire de partea specială unde este tratată activitatea specifică fiecărei etape și fiecărui moment a/al judecării. În schimb, executarea silită cuprinde instituțiile procesuale specifice celei de a doua faze a procesului civil, unde este analizat modul de aducere la îndeplinire a dispozițiilor cuprinse în actul final al judecării - hotărârea judecătorească - sau în alt titlu executoriu³.

În al doilea rând, **obiectul Dreptului procesual civil** este format din raporturile juridice care se nasc între participanții la procesul civil, numite raporturi juridice procesual civile⁴. Ele dobândesc acest caracter - de raporturi procesual civile - numai în măsura în care sunt reglementate prin normele procesual civile.

¹ Pentru „Izvoarele dreptului procesual civil”, a se vedea Secțiunea 2 din prezentul capitol.

² Obiectul unei ramuri de drept îl constituie o categorie de relații sociale, ce intră sub incidența normelor acelei ramuri.

³ De pildă, în afară de hotărârea judecătorească, care este principalul titlu executoriu, sunt astfel de titluri: înscrisurile autentificate de notarul public, care constată creanțe certe, lichide și exigibile; cambia, cecul și biletul la ordin; contractul de leasing; contractul de locațiune încheiat pe perioadă determinată sau nedeterminată prin înscris sub semnătură privată și înregistrat la organul financiar competent constituie în condițiile art. 1809 alin. (3) sau, după caz, ale art. 1816 alin. (3) C. civ. titlu executoriu.

⁴ „Fiecare raport de drept ni se prezintă ca o relație de la persoană la persoană, determinată de o regulă de drept (...)” spunea **Savigny**. Astfel, continuă același autor „ (...) orice raport de drept se compune din două elemente: 1. o materie dată, adică relația însăși; 2. ideea de drept care guvernează această relație. Primul ar fi dar elementul material al raportului, un simplu fapt; celălalt, elementul plastic, care înobilează faptul și-i impune forma juridică” (Savigny, *Droit romain*, **T. Prodan**, *Théorie générale des droits réels* (Thèse, 1905), cartea a II-a, § 52). În majoritatea cazurilor, raporturile inițiale suferă influența conflictului care face să se nască pretenția, iar în cursul formelor

Raporturile procesual civile generează drepturi și obligații sau îndatoriri pentru participanții la procesul civil, care sunt de natură diferită față de acelea ce derivă din raporturile de drept material sau substanțial. Natura juridică diferită a drepturilor și obligațiilor generate de cele două categorii de raporturi juridice se fundamentează pe faptul că Dreptul procesual civil garantează eficacitatea și respectarea normelor de drept material care consacră drepturi subiective și obligații corelative pentru persoanele fizice și persoanele juridice. Altfel spus, normele Dreptului procesual civil intră în acțiune, de regulă, în momentul în care normele dreptului material sunt nerespectate, adică în ipoteza în care drepturile subiective civile sau interesele legitime sunt nesocotite, încălcate ori obligațiile nu sunt îndeplinite¹, caz în care dreptul capătă un caracter nou, el devine pretenție², dacă titularul dreptului se manifestă în acest sens. Drepturile și obligațiile procesual civile alcătuiesc conținutul raporturilor procesual civile și sunt reglementate în mod amănunțit prin normele Dreptului procesual civil, în funcție de calitatea participanților la proces. Prin urmare, până în momentul declanșării procesului civil nu putem vorbi de raporturi juridice procesual-civile, ci de raporturi juridice de drept civil în sens larg. Așadar, raporturile juridice procesual civile sunt raporturi reglementate de normele procesual civile, care se nasc sau apar în cursul desfășurării procesului civil³.

judiciare care alcătuiesc conținutul acțiunii civile, ele apar modificate sau transformate în raporturi noi. Însă dreptul și raportul ce se aduc în discuție, nefiind decât drepturi și raporturi secundare, existența lor n-ar putea fi lămurită, nici legitimată, decât în legătură cu drepturile și raporturile primare sau originare din care derivă. „Dar exercițiul acțiunii în justiție, bazată pe pretenția reclamantului și pe rezistența în apărare a pârâtului, creează un raport juridic de o natură cu totul specială”, numit raport procesual, iar exercițiul căilor de executare, care sunt tot o formă, în continuare, a acțiunii, creează de asemenea un raport juridic special, numit raport de executare silită (E. Herovanu, *Principiile procedurii judiciare*, Institutul de Arte grafice „Lupta” N. Stroilă, București, 1932, p. 98-99).

¹ Normele procesual civile intră în acțiune în momentul ivirii acelor împrejurări de fapt, de natură să provoace intervenția lor, în sensul de a da naștere, de a modifica, de a stinge sau de a împiedica nașterea unor raporturi juridice procesuale. Asemenea împrejurări de fapt, potrivit legii, capătă semnificația unor fapte juridice (A se vedea **M. Apetrei**, *Drept procesual penal*, Ed. Victor, 2004, p. 29). De exemplu, sesizarea instanței prin cererea de chemare în judecată reprezintă un fapt constitutiv, care dă naștere unor raporturi procesual civile. Renunțarea la dreptul subiectiv împiedică nașterea raportului juridic procesual civil. Tranzacția judiciară, perimarea ori renunțarea la judecată duc la stingerea raporturilor procesual civile.

² În acest sens **V.M. Ciobanu**, *op. cit.*, vol. I, p. 8.

³ Dependența în care se găsesc atât drepturile civile, cât și raporturile juridice față de norma de drept „(...) se traduce într-o situație particulară”, pe care doctrina o numește situație juridică (E. Herovanu, *Principiile*, *op. cit.*, p. 99), distingând între situație juridică subiectivă (personală) și situație juridică obiectivă sau legală (impersonală) ori între situația juridică concretă și situație juridică abstractă. Cu alte cuvinte, existența normei de drept creează, pentru toate persoanele ce intră sub incidența ei, o situație juridică abstractă sau virtuală. Însă de îndată ce norma obiectivă se aplică în fapt, grație unui fapt juridic sau unui act juridic, persoana față de care se aplică se află într-o